Færre selvmord i 1996

Ved Finn Gjertsen

I 1996 var selvmordsraten 30 % lavere enn i 1988 da det hittil høyeste selvmordstallet er registrert. Selvmordsraten var 11,8 per 100 000 i 1996, og man må tilbake til 1978 for å finne lavere tall.

Kilde: NOS Dødsårsaker 1996. Statistisk sentralbyrå

Dødsårsaksstatistikken viser 517 registrerte dødsfall som følge av selvmord i 1996, 389 menn og 128 kvinner. Dette var 190 færre selvmord enn i 1988 da det hittil høyeste selvmordstallet er registrert. I 1996 var selvmordsraten 11,8 per 100 000 innbyggere, og man må tilbake til 1978 for å finne lavere tall (Dagens statistikk 30.09.1999). Statistikken omfatter personer som på dødstidspunktet var bosatt i Norge, uansett om dødsfallet fant sted i eller utenfor landets grenser.

Nedgang etter 1988

I 1950- og 1960-årene holdt selvmordsraten seg konstant mellom sju og åtte per 100 000 innbyggere. Det tilsvarte omtrent 250 selvmord per år. På slutten av 1960-årene begynte selvmordsraten å øke, og i siste halvdel av 1980-årene var

Kilde: Dødsårsaksstatistikk. Statistisk sentralbyrå

raten doblet til 16 per 100 000 innbyggere. Denne fordoblingen gjaldt både menn og kvinner (Gjertsen 1998). Etter 1988, da antall selvmord var 708 (16,8 per 100 000 innbyggere), viser den registrerte selvmordsraten en nedgang. Dødeligheten av selvmord var i 1996 30 % lavere enn i 1988. I 1996 var selvmordsraten blant menn 3,1 ganger høyere enn blant kvinner, mens gjennomsnittet for 1980-årene var noe lavere (2,8).

Metode

De vanligste selvmordsmetoder er hengning, skytevåpen og forgiftning. Disse metodene ble benyttet i mer enn 80 % av alle tilfellene i 1996. Skytevåpen som metode ble nesten bare benyttet av menn. Kun 2 % av selvmordene blant kvinner skjedde med skytevåpen. Forgiftning er vanligste metode blant kvinner etterfulgt av hengning og drukning. Blant kvinner utgjorde forgiftning 42 % av selvmordene i 1996, mot 16 % blant menn. 2 trafikkdødsfall ble registrert som selvmord i 1996.

Alder

Den største andelen av selvmord i 1996 synes å forekomme i aldersgrupper mellom 30–59 år (47 %), mens det var omtrent like mange selvmord blant personer under 30 år (28 %), som blant personer 60 år og over (25 %). Imidlertid gir slike andeler et dårlig bilde av utbredelsen av selvmord i de enkelte aldersgrupper, fordi man ikke tar hensyn til befolkningens aldersfordeling. I 1996 var selvmordsraten høyest i aldersgrupper 70 år og over blant menn, og i aldersgruppen 50–59 år blant kvinner. Blant menn er det relativt små forskjeller i ratenivå mellom aldersgrupper 20–69 år.

Blant barn under 15 år ble det registrert ni selvmord i 1996, samme antall som i 1995. Det har blitt registrert flere selvmord blant barn i 1990-årene enn i 1970-årene (gjennomsnittlig

Forts. side 8

Figur 4. **Selv mord etter alder 1996. Antall og prosent**

Kilde: NOS Dødsårsaker 1996. Statistisk sentralbyrå

Figur 5. **Selv mordsrate (/100 000) etter alder 1996**

Parentes rundt rater basert på færre enn 10 dødsfall

to tilfeller årlig i 1970–74). I 1996 ble det registrert 68 selvmord blant unge menn under 25 år, en nedgang fra 96 i 1988, 94 i 1991 og 1992 og 75 i 1995.

Færre dødsulykker

Nedgangen i selvmordstallene har skjedd samtidig med at antall ulykker med dødelig utgang har blitt redusert. I femårsperioden 1986–90 var det et årlig gjennomsnitt på 1 990 dødsulykker.

Tilsvarende tall var redusert til 1 769 i 1991–93, med en ytterligere nedgang til 1 673 dødsulykker i 1996. I 1996 ble det kun registrert 16 dødsfall med uklar ytre årsak til forgiftning og skade, mens tilsvarende tall i 1995 var 18.

Finn Gjertsen er sosiolog og rådgiver i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for helsestatistikk og har i flere år hatt faglig ansvar for nasjonal dødsårsaksstatistikk. Han har videre publisert arbeider om selvmord og ulykker, alene og i samarbeid med andre.

Litteratur

Dagens statistikk. **Dødsårsaker 1996.** Færre selvmord. 30. sept. 1999. Statistisk sentralbyrå <http://www.ssb.no>

Dødsårsaker 1995. NOS C 490.

Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå 1998

Dødsårsaker 1996. NOS. Under produksjon, november 1999

Gjertsen F. **Utviklingstendenser i selvmord 1950–1995.** Nytt i suicidologi 1998; 3 (2): 8-11

Forts. fra s. 6

Anbefalinger i det videre selvmordsforebyggende arbeid

Helsetilsynet har ved siden av allerede beskrevne tiltak foreslått følgende hovedsatsingsområder i det videre selvmordsforebyggende arbeid:

- Tilbudet til barn og unge
- Eldre
- Arbeidsplassen
- Personellgrupper som yrkesmessig kommer i kontakt med mennesker i selvmordskriser

- Homofile og lesbisk situasjon
- Oppfølgingstilbudet til pårørende etter selvmord

Det gjenstår å avklare flere premisser i forbindelse med det nye prosjektet som nå skal etableres. Helsetilsynet vil i arbeidet med å konkretisere tiltak samarbeide med Handlingsplanens referansegruppe, det nasjonale kompetansesenter og de regionale ressursmiljøer.

Videreføringen organiseres som et treårig prosjekt forankret i Helsetilsynet,

Avdeling for spesialisthelsetjeneste. Det vil fortsatt bli en sentral prosjektledelse og styringsgruppe. Nåværende referansegruppe opphører fra 1. januar 2000, og erstattes av en ny.

Nils Petter Reinholdt er nasjonal prosjektleder for Handlingsplan mot selvmord og ansatt i Helsetilsynet. Han er psykiatrisk sykepleier og ledet et lokalt handlingsplanprosjekt i Oppdal fylke.

Forts. fra s. 5

Njåls saga. Omsett av Aslak Liestøl: Oslo: Samlaget, 1975.

Pálsson H. **Icelandic Sagas and medieval ethics.** Mediaeval Scandinavia 1974; 7: 61-65.

Retterstøl N. **Psykiatriske synspunkter på persongalleriet i Snorres kongesagaer.** Tidsskrift for Den norske lægeforening 1962; 18: 1219-1222.

Rosenblatt PC, Walsh RP, Jackson D. **Grief and mourning in crosscultural perspective.** New Haven, Conn.: HRAF Press, 1976.

Soga um Volsungarne. Omsett av Torleiv Hannaas. Oslo: Samlaget, 1907.

Soga om Øybyggjene. Omsett av Jostein Høgetveit. Oslo: Samlaget, 1939.

Strøm Å V. **“Sjålmord”, I: Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder.** Oslo: Gyldendal, 1970. Bd. XV. s. 331-334.

Strøm Å V. **“Åttestupa” I: Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder.** Oslo: Gyldendal, 1976. Bd. XX. s. 601-603.

Suicidologi nr. 1 - 2000 utkommer i mars.

Frist for innlevering av bidrag er 15. januar.